

1 Metodeappendiks

Om undersøgelserne

Der er foretaget to spørgeskemaundersøgelser blandt hhv. forældre til børn, som går i daginstitution og daginstitutionsledere. Danmarks Statistik har stået for udsendelse af spørgeskemaet til forældre, mens EVA selv har administreret udsendelsen til daginstitutionslederne. Begge spørgeskemaer er udarbejdet af EVA. I de følgende afsnit præsenteres de to spørgeskemaundersøgelser hver for sig.

Spørgeskemaundersøgelse blandt daginstitutionsledere

Spørgeskemaerne til daginstitutionsledere er udsendt med post til 1000 tilfældigt udtrukne daginstitutioner. Skemaerne blev udsendt d. 19. januar til daginstitutionernes adresser, som er indhentet fra Danmarks Statistiks daginstitutionsregister. Udover en trykt papirversion af spørgeskemaet indeholdt brevet en følgeskrivelse som beskrev undersøgelsen formål, indhold og målgruppe. Af følgeskrivelsen fremgik det, at spørgeskemaet var rettet til den daglige/pædagogiske leder, dvs. den leder, som er tættest på den pædagogiske praksis og det pædagogiske personale. Sammen med spørgeskemaet og følgeskrivelsen var der desuden vedlagt en frankeret svarkuvert.

Af følgeskrivelsen fremgik også et link til besvarelse af spørgeskemaet online. Respondenterne har således haft mulighed for selv at vælge, om de ønskede at besvare papirversionen og sende den tilbage til EVA med posten eller besvare spørgeskemaet elektronisk via linket. 242 respondenter har valgt at besvare spørgeskemaet postalt, mens 201 har besvaret det elektronisk. Dertil kommer 4 respondenter, som i forbindelse med en telefonisk påmindelse, har besvaret spørgeskemaet over telefonen.

Spørgeskemaet omhandler ledernes erfaringer med forældresamarbejde og indeholder både faktuelle spørgsmål og holdningsspørgsmål.

Respondenterne har haft mulighed for at svare på spørgeskemaet i halvanden måned, og spørgeskemaet blev således lukket d. 1. marts 2016. Undervejs er der udsendt to postale påmindelser hhv. d. 28. januar og d. 4. februar til dem, der på det tidspunkt ikke havde besvaret spørgeskemaet. For at opnå en højere svarprocent blev der i perioden 10. februar til 1. marts foretaget telefoniske påmindelser. Her blev i alt 489 respondenter ringet op. Ved opringningen blev respondenterne mindet om undersøgelsen og tilbudt at få tilsendt linket på e-mail eller besvare spørgeskemaet telefonisk eller postalt. Derudover blev der indhentet e-mailadresser på 116 respondenter, via daginstitutionernes hjemmesider, og udsendt påmindelser til disse per e-mail.

Pilotinterview

Før udsendelse af det endelige spørgeskema, blev dette pilottestet hos målgruppen. Formålet med pilotinterviewene var kvalitetssikring af det udarbejdede spørgeskema, hvilket blandt andet omhandler, hvorvidt de stillede spørgsmål er forståelige og opleves som relevante for respondenterne, samt om svarkategorierne er relevante og udtømmende. Efterfølgende er spørgeskemaerne blevet justeret på baggrund af piloterfaringerne.

Der blev foretaget 7 pilottests med daginstitutionsledere fra forskellige typer daginstitutioner. Deltagerne til pilottestene blev udvalgt med det formål at skabe spredning på følgende parametre: Institutionstype (vuggestue/børnehave/aldersintegreret institution), ejerforhold (pri-

vat/selvejende/kommunal), institutionens størrelse (lille/mellem/stor) og institutionens beliggenhed (by/landkommune).

Pilotinterviewene blev gennemført ved telefoninterviews, hvor deltagerne fik tilsendt en prøveversion af spørgeskemaet, hvorefter deltager og interviewer fælles gennemgik spørgeskemaet med henblik på at lade deltageren vurdere spørgsmålene. Den telefoniske pilottest tog i gennemsnit 40 minutter. Halvdelen af daginstitutionslederne modtog en papirversion af skemaet, mens den anden halvdel modtog et link til det elektroniske spørgeskema. På den måde blev det samtidig testet, om begge skemaer var sat logisk og overskueligt op, og om filtrene undervejs var synlige og forståelige for respondenterne i begge versioner. Undervejs noterede interviewer den kommentarer, som blev anvendt til efterfølgende justering af spørgeskemaet i projektgruppen.

Pilottestene førte til tilpasninger af flere af svarkategorierne som ikke fremgik udtømmende eller intuitive for respondenterne, samt uddybning og konkretisering af enkelte spørgsmål.

Datagrundlag

I følgende afsnit præsenteres undersøgelsens population og svarprocent. Dertil præsenteres bortfaldsanalysen, som har haft til formål at afdække om der er tale om et systematisk skævt bortfald, således at nogle respondentgrupper er enten over- eller underrepræsenterede i analyseudvalget.

Population

Populationen for undersøgelserne er samtlige ledere af daginstitutioner i Danmark. Daginstitutionerne rummer kommunale, selvejende og private vuggestuer, børnehaver og aldersintegrerede institutioner. Nedenstående tabel er en oversigt over populationen:

Stikprøve	Population
1000 simpelt tilfældigt udtrukne ledere af daginstitutioner	3792 ledere af daginstitutioner

Kilde: EVA's udtræk på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Svarprocent og bortfald

Den endelige svarprocent for spørgeskemaundersøgelsen er 47 %. Stikprøven og svarprocenten er fratrukket 58 institutioner, som grundet fejl i registeret er udtrukket til stikprøven, selvom de ikke er en del af undersøgelsens målgruppe og population. Dette drejer sig fx om institutioner, som fremstår som aldersintegrerede institutioner i registeret, men som ved kontakt med institutionen har vist sig at være fritidshjem. Dertil har nogle af de udtrukne institutioner vist sig at være lukkede, fusionerede eller have skiftet adresse, hvilket kan skyldes at daginstitutionsregisteret kun opdateres en gang årligt. Disse institutioner er trukket ud af svarprocenten, da de ikke har modtaget spørgeskemaet og derfor ikke har haft mulighed for at besvare det. I nedenstående tabel er en oversigt over bortfald og hvorledes svarprocenten er udregnet:

Oprindeligt antal institutioner i stikprøven	Antal institutioner, der har vist sig ikke at være en del af populationen eller som ikke har haft mulighed for at besvare spørgeskemaet	Antal besvarelser	Svarprocent
1000 daginstitutioner	I alt 58: Forkert type institution: 21 Lukket institution: 17 Forkert adresse: 20	447	$447/942 * 100 = 47 \%$

Kilde: EVA's beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og spørgeskemadata fra undersøgelsen.

Formålet med bortfaldsanalysen er at vurdere om bortfaldet er skævt, og således kan have påvirket analyseudvalgets repræsentativitet i forhold til populationen.

For at klarlægge om undersøgelsens analyseudvalg er repræsentativt for populationen, sammenlignes fordelingen på centrale parametre i hhv. analyseudvalget og populationen med en χ^2 test. χ^2 testen sammenligner om fordelingerne er signifikant forskellige fra hinanden, og om der således kan siges at være en over- eller underrepræsentation af bestemte respondentgrupper i analyseudvalget. Nedenfor ses fordelingen af institutionstype, ejerforhold og størrelse i hhv. analyseudvalget og populationen.

	Andel i analyseudvalget	Andel i populationen
Institutionstype		
Vuggestue	8 %	6 %
Børnehave	30 %	31 %
Aldersintegreret institution	62 %	63 %
Ejerforhold		
Kommunal	67 %	70 %
Selvejende	20 %	17 %
Privat	11 %	11 %
Andet	2 %	2 %
Antal børn		
Op til 25	7 %	9 %
26-50	29 %	31 %
51-75	30 %	28 %
76-100	16 %	16 %
Over 100	17 %	16 %

Kilde: EVA's beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og spørgeskemadata fra undersøgelsen.

Ingen af de samlede χ^2 værdier for institutionstype, ejerforhold eller størrelse overskrider den kritiske grænse ved et signifikansniveau på 0.05, hvilket indikerer, at fordelingerne på de valgte parametre i hhv. analyseudvalget og populationen ikke er signifikant forskellige fra hinanden. Vi kan således konkludere, at analyseudvalget i tilstrækkelig grad ligner populationen på de mest centrale parametre, hvorfor vi ikke har grund til at tro, at analyseudvalget er skævt i forhold til populationen.

Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre til børn i daginstitutioner

Udtræk af population og stikprøve, samt den praktiske udførelse af spørgeskemaundersøgelsen blandt forældre til børn i daginstitutioner er foretaget af Danmarks Statistik. Populationen er konstrueret ud fra registerdata og tæller alle forældre, som har børn i 0-6 års alderen, som går i en daginstitution i Danmark.

Spørgeskemaet omhandler forældrenes erfaringer med forældresamarbejde og indeholder både faktuelle spørgsmål og holdningsspørgsmål. En række spørgsmål fra lederskemaet går igen i forældreskemaet.

Ved udtrækning af en stikprøve, har der været udfordringer forbundet med at trække forældre til de yngste børn i institutioner. Det skyldes, at institutionsregisteret på nuværende tidspunkt ikke rummer information om de mindste børn (0-2 år). På baggrund af Danmarks Statistiks erfaring blev det vurderet, at ca. 1/3 af denne gruppe børn går i dagpleje. For at tilnærme os en stikprøve, der afspejler populationen, er denne gruppe derfor blevet oversamplet tilsvarende. Det betyder i praksis, at der er udtrukket 140 ekstra respondenter i denne gruppe med den forventning, at om trent 1/3 af dem vil falde fra ved kontrolspørgsmål i starten af spørgeskemaet om hvorvidt deres barn går i en daginstitution, da de ikke er en del af målgruppen.

Stikprøven tæller i alt 1140 respondenter og er udtrukket på baggrund af CPR-numre ved simpel tilfældig udtrækning inden for 5 strata baseret på barnets alder. Som det blev beskrevet ovenfor

er der udtrukket 70 ekstra forældre til børn på 1 år og 70 ekstra forældre til børn på 2 år. Det er kun forældre, som har børn med folkeregisteradresse hos dem selv, og som er biologiske forældre eller adoptivforældre til barnet, som indgår i stikprøven. Kravet til institutionerne er, at de skal være offentlige, selvejede eller private vuggestuer, børnehaver eller aldersintegrerede institutioner.

Alle respondenter i stikprøven er blevet kontaktet af Danmarks Statistik via brev med et link til den elektroniske besvarelse af spørgeskemaet. Der er sendt to rykkere efter hhv. en og to uger, til dem, som på det givne tidspunkt, ikke havde besvaret spørgeskemaet. Det har været muligt at besvare skemaet elektroniske i tidsperioden 6. januar til 14. februar. Fra den 18. januar har Danmarks Statistik endvidere gennemført telefonisk opfølgning, hvor respondenterne er blevet tilbudt at gennemføre spørgeskemaet over telefon. Respondenterne er blevet kontaktet telefonisk i perioden 18. januar til 7. februar. I alt har 518 respondenter svaret elektronisk, mens 233 har gennemført spørgeskemaet over telefon.

Pilotinterviews

Før udsendelse af det endelige spørgeskema, blev dette pilottestet hos målgruppen. Pilottestene blev foretaget af Danmarks Statistik og havde til formål at teste skemaets spørgsmålsformuleringer. Der er foretaget i alt 20 pilotinterviews. Efter interviewene er erfaringerne derfra blevet af-rapporteret til EVA, som har foretaget de endelige justeringer af spørgeskemaet. Disse justeringer tæller blandt andet ændring af svarkategorier som ikke forekom intuitive for respondenterne, konkretisering af spørgsmål og nye hjælpetekster.

Datagrundlag

I følgende afsnit præsenteres undersøgelsens population og svarprocent. Dertil præsenteres bort-faldsanalysen, som har haft til formål at afdække om der er tale om et systematisk skævt bort-fald, således at nogle respondentgrupper er enten over- eller underrepræsenterede i analyseud-valget.

Population

Populationen for undersøgelserne er samtlige forældre, som har børn i 0-6 års alderen der går i en daginstitution. Daginstitutionerne rummer kommunale, selvejende og private vuggestuer, børnehaver og aldersintegrerede institutioner. Dagplejere er således ikke en del af populationen.

Bemærk at grundet manglende information om hvorvidt de yngste børn går i daginstitution, vil populationsdata for forældre til børn i alderen 0-2 år rumme både forældre til børn i daginstitution, og forældre, der ikke har deres børn i daginstitution.

Nedenstående tabel er en oversigt over populationen:

Stikprøve	Population
1140 simpelt tilfældigt udtrukne forældre til børn i 0-6 års alderen, som går i en kommunal, privat eller selvejende vuggestue, børnehave eller aldersintegreret institution.	Samtlige 233.606 forældre til børn i 0-6 års alderen, som går i en kommunal, privat eller selvejende vuggestue, børnehave eller aldersintegreret institution.

Kilde: EVA's beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og spørgeskemadata fra undersøgelsen.

Svarprocent og bortfald for spørgeskemaundersøgelsen blandt forældre

Den endelige svarprocent for spørgeskemaundersøgelsen er 66 %. Der er i alt 751 besvarelser, hvoraf 518 er modtaget elektronisk og 233 over telefon. Svarprocenten er udregnet ud fra nettostikprøven og antal besvarelser, hvilket er illustreret i tabellen nedenfor.

Antal besvarelser	Nettostikprøve	Svarprocent
751	1140	$751/1140 \cdot 100 = 66 \%$

Kilde: EVA's beregninger på baggrund af spørgeskemadata fra undersøgelsen.

Der er således et bortfald på 389 personer. I det følgende præsenteres en analyse af bortfaldet, som er foretaget med det formål at vurdere, om bortfaldet er skævt, og således kan have påvirket analyseudvalgets repræsentativitet i forhold til populationen.

For at klarlægge om undersøgelsens analyseudvalg stadig er repræsentativt for populationen, sammenlignes fordelingen på centrale parametre i hhv. analyseudvalget og populationen med en χ^2 test. χ^2 testen sammenligner om fordelingerne er signifikant forskellige fra hinanden, og om der således kan siges at være en over- eller underrepræsentation af bestemte respondentgrupper i analyseudvalget. Danmarks Statistik har leveret data til bortfaldsanalysen.

Analyseudvalget og populationen sammenlignes på parametrene barnets alder, forældrenes herkomst, forældrenes uddannelsesniveau, institutionstypen, institutionens ejerforhold og institutionens størrelse. Nedenfor ses fordelingen på de valgte parametre i hhv. analyseudvalget og populationen.

	Andel i analyseudvalget	Andel i populationen
Barnets alder		
1 år	22 %	15 %
2 år	25 %	17 %
3 år	19 %	21 %
4 år	18 %	25 %
5 år	17 %	21 %
Herkomst		
Dansk oprindelse	86 %	81 %
Indvandrere	13 %	16 %
Efterkommere	1 %	2 %
Uddannelse		
Grundskole	17 %	21 %
Ungdomsuddannelse	36 %	36 %
Kort videregående	7 %	6 %
Mellemlang videregående	20 %	18 %
Lang videregående	20 %	18 %
Institutionstype		
Aldersintegreret institution	37 %	39 %
Børnehave	7 %	10 %
Vuggestue	3 %	2 %
Andet	52 %	49 %
Ejerforhold		
Kommunal	41 %	42 %
Privat	0 %	0 %
Selvejende	7 %	8 %
Andet	52 %	49 %
Antal børn		
Højest 20	0 %	0 %
21-40	0 %	0 %
41-60	0 %	0 %
61-80	0 %	0 %
81-100	1 %	1 %
101-120	47 %	50 %
Over 120	52 %	49 %

Kilde: EVA's beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og spørgeskemadata fra undersøgelsen.

Chi²-testen viser, at der er signifikant forskel på fordelingerne i hhv. analyseudvalget og populationen, når det gælder barnets alder, forældrenes herkomst og uddannelse samt institutionstypen.

Der ses en overrepræsentation af børn i 1-2 års alderen samt en underrepræsentation af børn i 4-5 års alderen, hvilket formodentlig skyldes, at den oversampling, der er foretaget af netop denne aldersgruppe har været estimeret lidt for højt. Som følge af dette ses også en lille overrepræsentation af vuggestuer og underrepræsentation af børnehaver. Her er forskellen dog lidt mindre pga. de aldersintegrerede institutioner, der rummer børn i meget forskellige aldre. Det skal således bemærkes, at der i spørgeskemabesvarelserne er en overvægt af forældre til de yngste børn, hvilket kan påvirke det samlede billede, hvis denne gruppe svarer systematisk og markant anderledes på spørgsmålene end forældre til børn i andre aldersgrupper.

Dertil ses en overrepræsentation af forældre med dansk herkomst i forhold til indvandrere eller efterkommere og en lille overrepræsentation af forældre med mellemlang eller lang videregående uddannelse. Derfor skal det ligeledes bemærkes, at hvis uddannelse eller herkomst har en mar-

kant betydning for, hvordan man svarer på spørgsmålene, så kan dette skabe en systematisk skævhed i de samlede tabeller over besvarelsener. Dertil har underrepræsentationen af indvandrere og efterkommere den betydning, at det vanskeliggør statistiske tests af, hvilken betydning det har, når forældre er tosprogede, da der ikke er ret mange respondenter i denne gruppe.

I pamfletten "Forældresamarbejde om børns læring" deles flere af tabellerne dog op på netop "taler I andet sprog i hjemmet" (som til dels kan sidestilles med forældrenes herkomst) og forældrenes uddannelsesniveau, hvormed skævheden ikke har nogen slørende effekt på resultaterne.